

Muinaiskulttuuria Saimaalla

Ancient Culture in Saimaa Area

ESIHISTORIALLINEN ASUTUS MUINAISRANNOILLA

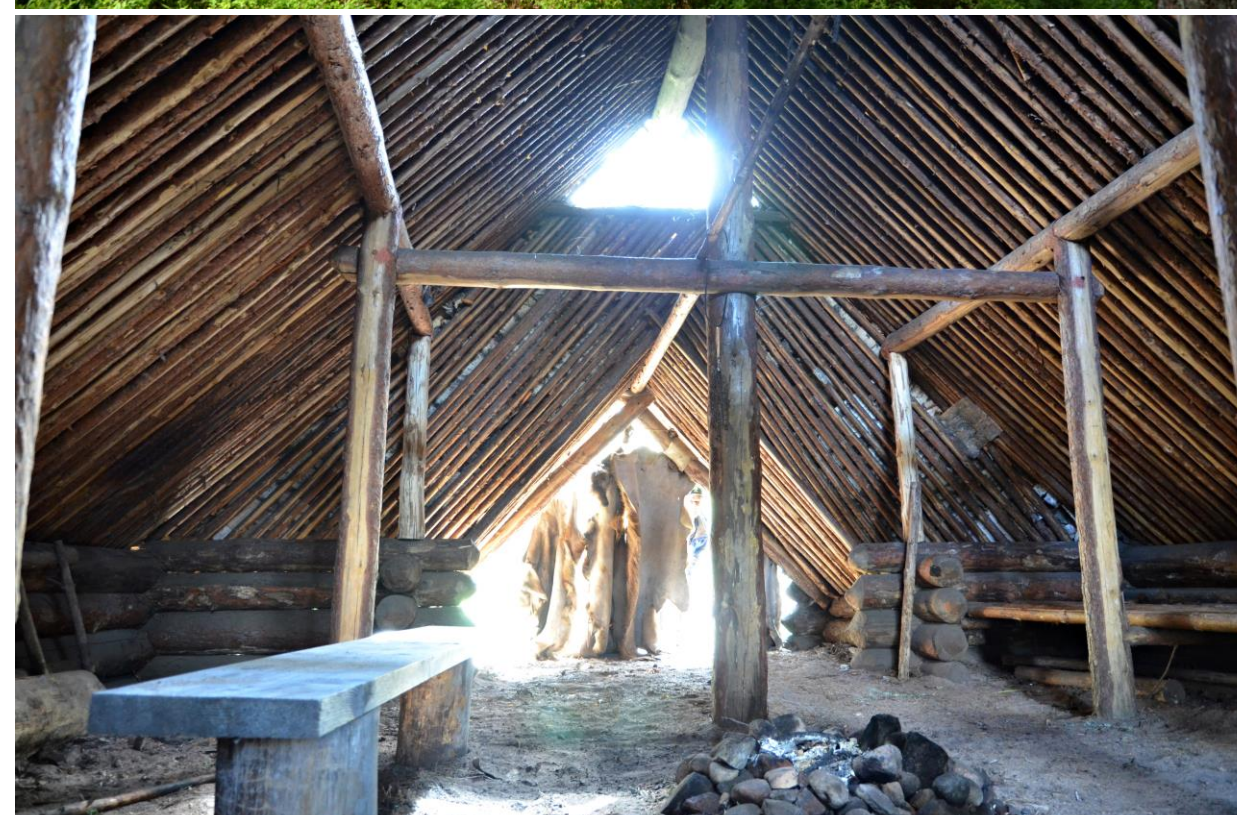
Nykytiedon valossa ensimmäiset ihmiset saapuivat Saimaan alueelle idän ja kaakon suunnasta noin 11 000 vuotta sitten. Maisema oli tuolloin hyvin erilainen kuin nykyään: uudisasukkaita olivat vastassa tuuheat koivikot, jotka valtasivat ensimmäisinä sulavan jäätikön vapauttamat alueet. Hieman myöhemmin levisi mänty, jota seurasivat jalot lehtipuut noin 8000 vuotta sitten. Kuusi on Suomen luonnossa suhteellisen uusi tulokas, joka alkoi levitä meille idästä vasta kivikauden lopulla. Suomen varhaisimmista asukkaista ei tiedetä paljon, mutta arkeologisten löytöjen perusteella heillä oli käytössään esimerkiksi Viron Kundan kulttuurin tyyppisiä piikivistä isettyjä työkaluja. Yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta muut kuin kivistä tai poltetusta luusta valmistetut varhaisjäänteet ovat Suomen happamassa maaperässä hävinneet jo kauan aikaa sitten. Samasta syystä muinaiset asuinpaikat eivät yleensä erotu maastossa kovinkaan helposti. Asumuspainanteista on kuitenkin voitu päätellä silloisten ihmisten asuneen osittain maahan kaivetuissa hirsimajoissa. Saimaan vesistön kehityshistorian perusteella tiedetään, että muinaiset asuinpaikat valittiin samoin kuin nykysuomalainen valitsisi mökkipaikkansa: asumukset pystytettiin aurinkoisille, rinteiden suojassa oleville hiekkarannoille. Parhaita asuinpaikkoja saatettiin käyttää satoja, jopa tuhansia vuosia.

PREHISTORIC SETTLEMENTS ON ANCIENT BEACHES

According to our best knowledge, the first people arrived to the Saimaa area from east and southeast approx. 11,000 years ago. The scenery was quite different in that time: the people settled in dense birch forests that had first arrived to the areas liberated from ice. Pine spread here only little later, followed by noble deciduous trees approx. 8,000 years ago. Spruce is kind of a newcomer in our nature and started to spread here from east, not sooner than at the end of the Stone Age. Not much is known of the early inhabitants but, based on archeological findings, they had tools made of flint stone, same kind as in Kunda culture in ancient Estonian. Apart from few single exceptions, no remnants made from other materials than stone or burnt bone have been preserved in our acidic soil. For the same reason, the ancient dwelling sites are not found easily in the terrain. However, ancient ground depressions have showed that the people lived in timber huts, partly dug in the ground. It is known, based on the development history of Saimaa, that the ancient habitats were chosen the same way as a modern Finn would choose a place for a summer cabin. The habitations were founded on sunny beaches under hills. The best habitats were used for hundreds, perhaps thousands of years.

KUURMANPOHJAN-SAARENOJAN KIVIKAUTINEN ASUTUS

Joutsenon Kuurmanpohjassa, aivan itärajan tuntumassa on löydetty Suomen vanhimpiin kuuluva kivikautinen asuinpaikka Saarenoja 2, jossa on asuttu varhaismesoliittisella kaudella yli 10 800 vuotta sitten. Asuinpaikka sijaitsee pellon keskellä Saarenojaan laskevassa jyrkässä rinteessä. Alue oli sen asutusaikana varsin erilainen kuin nykyään. Nykyisen havumetsän keskellä sijaitsevan peltokumpareen paikalla oli Yoldiamerestä kohoava vuono, jonka hiekkaisella rantakaistaleella sijaitsi metsästäjien leiri. Paikalla tehdyt arkeologiset löydökset ovat valottaneet tuon ajan ihmisten kulttuuria ja elintapaa. Saarenojan asukkaat olivat metsästäjä-keräilijöitä. Hirvi oli heille tärkeä riistaeläin, joka tarjosi ravinnon lisäksi luuta työkaluihin ja aseisiin, jätteitä naruksi, taljoja vaatteiksi ja hampaita koruiksi. Muilta rannikoilta sijainneilta muinaisasutuspaikoilta tehtyjen löytöjen perusteella kalastus lienee ollut merenrannan asukkailla merkittävä elinkeino. Paikalta löytyneiden kivi- ja luuesineiden muotoilu muistuttaa Viron Kundan muinaiskulttuurin esineistöä, joten asuinpaikkaa voidaan pitää Kundan varhaisvaiheeseen kuuluvana.

Rekonstruoitu kivikauden asumus Savitaipaleen Rovastinojalla, Lepänkannon harjualue (Geokohde 19).
Reconstruction of a stone age dwelling from Rovastinoja, Savitaipale. Lepänkanto Esker terrain (Geosite 19).

THE STONE AGE SETTLEMENT OF KUURMANPOHJA-SAARENOJA

In Kuurmanpohja, Joutseno, near the eastern border one of the Finland's oldest Stone Age dwelling sites has been found, called Saarenoja 2. The site has been inhabited more than 10,800 years ago, in early Mesolithic Age, and it is located on a steep hillside in the middle of a field. The location was very different in the time it was inhabited. There was no coniferous forest or field but a fjord rising from the Yoldia sea. On its sandy shore was a hunter camp. The archaeological findings from the area have given hints of the culture of these ancient people. The people of Saarenoja were hunter-gatherers. Elk was an important game to them and provided food but also bone for tools and weapons, tendons for strings, hides for clothing and teeth for baubles. Concluding from findings made elsewhere, fishing must have been a significant livelihood for these coastal people. The shaping of the stone and bone tools found at the site resemble the ancient Kunda culture in Estonia. Therefore the settlement can be considered to belong to early Kunda.

STONE AGE ASBESTOS CERAMICS IN SAIMAA AREA

During the early Comb Ceramics, almost 7,000 years ago, the inhabitants of Finland started to mix asbestos with clay. This was a significant innovation in pottery production because with the long asbestos fibres the ceramics could be made thinner than before and thus lighter and yet more durable. This presumably made early metallurgy possible because asbestos significantly increases the heat resistance of clay pottery. Copper artifact findings from the asbestos ceramic culture support this presumption. In theory, the heat resistance of the asbestos pottery has been high enough for later reduction of limonite to iron. The asbestos technology is interpreted to have been born in Saimaa area because the largest asbestos deposits of the culture area are located here.

KALLIOMAALAUKSET

Muinaisia kalliomaalauksia tunnetaan eri puolilta Suomea, mutta erityisen paljon Kaakkois-Suomesta, jonne ihminen levittäytyi pian sen jälkeen, kun maa vapautui jäästä. Maalaukset ovat tutkimusten perusteella peräisin neoliittisen kivikauden tai pronssikauden ajalta, ja ne on tehty rautapitoisella punamullalla, johon on sekoitettu sidosaineksi eläinperäistä rasvaa tai verta. Yleensä maalaukset ovat ajan pahoin hapertamia, mikä on vaikeuttanut niiden tulkintaa. Parhaiten säilyneitä maalauksia on löytynyt suojaisilta kalliojyrkänteiltä vesireittien varrelta, ja yli puolet tunnetuista maalauksista on tehty muinaisiin saariin. Ne sijaitsevat usein sellaisissa paikoissa, että maalaaajan on täytynyt joko seisoa jäällä tai istua veneessä. Teokset ovat symbolisia, ja niissä esiintyy tyyppillisesti ihmishahmoja, hirvieläimiä, veneitä, sarvia sekä erilaisia kuvioita. Kalliomaalauksen on tulkittu olleen osa uskonnollista toimintaa, ja maalauksista on saattanut liittyä erityisiin kulttipaikkoihin tai shamanistisiin menoihin. Maalauksia ei ole lainkaan hahmoteltu, vaan ne on piirretty suoraan valmiiksi kallioon, mikä voi tarkoittaa, että maalaus oli tärkeä tapahtuma, johon vain valituilla yhteisön jäsenillä oli lupa. Erikoiset teokset saattavatkin esittää shamaanin transsissa kokemia mystisiä matkoja maailmojen välillä.

Kolmiköytisen Kalliomaalaus Ruokolahdella (Geokohde 15).
Rock painting in Kolmiköytisenlahti, Ruokolahti (Geosite 15).

ROCK PAINTINGS

Ancient rock paintings are found from all over Finland but they are especially abundant in southeastern part of the country, there where man first arrived after the land was set free from ice. According to studies, the paintings are from Neolithic Stone Age or Bronze Age. They are made with iron-rich red ochre, mixed with grease or blood. Usually the paintings are badly brittle by time, which has made their interpretation more difficult. The best-preserved paintings have been found at sheltered rocky cliffs, by waterways, and more than half of them from ancient islands. They are often located in such places where they must have been made either by foot on ice or from a boat. The art is symbolic and the most common themes are human figures, deer, boats, antlers and different patterns. It has been interpreted that rock paintings have been a part of religious action and the paintings may have related to a specific cult site or a shamanistic ritual. The paintings have not been sketched at all but rather been painted on the rock point-blank. This could mean that the painting was an important occasion to which only some special members of the community were allowed. Thus, the strange paintings may represent mysterious voyages between different worlds, experienced by a shaman during a trance ritual.